

SPRAWOZDANIE Z VI OGÓLNOPOLSKIEJ KATECHETYCZNEJ KONFERENCJI NAUKOWEJ: „RODZINA JAKO ŚRODOWISKO WYCHOWANIA RELIGIJNEGO”

Tarnów, 10 maja 2011 r.

10 maja 2011 r. na Wydziale Teologicznym Sekcja w Tarnowie (WTST) Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, pod patronatem bp. dr. Wiktora Skworca, Biskupa Tarnowskiego, Wielkiego Wicekanclerza WTST, odbyła się już VI ogólnopolska naukowa konferencja katechetyczna „Rodzina jako środowisko wychowania religijnego” Patronatem medialnym objęło ją Radio RDN Małopolska oraz Tarnowski Oddział „Gościa Niedzielnego” W konferencji uczestniczyli studenci WTST – klerycy i studenci świeccy, doktoranci, a także katecheci i zainteresowani poruszającą problematyką.

Konferencja została rozpoczęta modlitwą w intencji rodziców, nauczycieli i wychowawców, czyli osób znaczących, którym w dziedzinie wychowania tak wiele zawdzięczamy. Następnie ks. dr hab. Ireneusz Stolarczyk, prof. UPJPII (dziekan WTST, Tarnów) przywitał wszystkich zgromadzonych i wprowadził w zagadnienie konferencji. Pogratulował pracownikom katedry nauk pedagogiczno-katechetycznych WTST, a zwłaszcza jej kierownikowi, ks. dr. hab. Józefowi Stali, prof. UPJPII, głównemu organizatorowi konferencji, podjęcia – zwłaszcza we współczesnych czasach – jakże aktualnego i ważnego tematu, a także zaproszenia prelegentów przybyłych z różnych środowisk i miejsc pracy, a jednocześnie będących kompetentnymi w zaplanowanych do poruszenia podczas konferencji zagadnieniach. Ksiądz dziekan wskazał i przypomniał również olbrzymią rolę wielkiego obrońcy rodziny – już błogosławionego Ojca Świętego Jana Pawła II.

Pierwsze wystąpienie zostało przygotowane i wygłoszone przez ks. dr. hab. Józefa Stałę, prof. UPJPII (WTST, Tarnów) – „Wychowanie religijne w rodzinie chrześcijańskiej” Podkreślił, że wychowanie religijne w rodzinie jest włączone w proces wychowania ogólnego oraz posiada charakter stały. Sprzyja to utrwaleniu się wpływów wychowawczych, a także ułatwia oddziaływania wychowawcze. Przypomniał, że odznacza się ono niespotykaną w żadnym innym środowisku i w takim stopniu wielostronnością oraz kompleksowością wpływów. Bowiem wszystko, co dzieje się i gromadzi w rodzinie, ma wartość wychowawczą, i to zarówno zamierzone i planowane oddziaływania, prowadzone na skutek wyraźnej interwencji osób starszych, odnoszące się do młodszych w celu przyjęcia przez nich określonych postaw religijnych, jak i nieplanowane oddziaływania, nieświadome oraz nieprzewidziane przez rodziców. Całe domowe środowisko, zarówno przedmioty, jak i osoby oraz ich wzajemne odniesienia, kultura życia mają intensywny wpływ na członków rodziny, dlatego niezwykle ważne jest uświadomienie

sobie odpowiedzi na kilka znaczących pytań: Czym charakteryzuje się współczesna rodzina w Polsce będąca środowiskiem wychowania religijnego dzieci? Czy znajdują się w niej Pismo Święte, znaki i symbole religijne? W jakim zakresie dokonuje się wtajemniczenie w wiarę chrześcijańską? Czy i jak często rodzice uczestniczą wraz ze swoimi dziećmi we Mszy św.? Czy rodzice dają dzieciom świadectwo życia pełnego oddania się Bogu? Mówca próbował udzielić odpowiedzi na postawione pytania, powołując się na prezentowane badania empiryczne. Ukazał także wskazania dotyczące rodziny jako środowiska wychowania religijnego, które są zawarte w nauczaniu Magisterium Kościoła, a zwłaszcza od Soboru Watykańskiego II. Wymienione wskazania stanowiły punkt odniesienia do przeprowadzonych badań. Zostały również przedstawione różnorodne uwarunkowania wychowania religijnego we współczesnej rodzinie w Polsce, a także zostały przedstawione wnioski i postulaty katechetyczno-duszpasterskie, które umożliwiają podjęcie konkretnych działań.

Następnie ks. dr hab. Witold Kawecki, prof. UKSW (Wydział Teologiczny UKSW, Warszawa) wygłosił wykład „Wychowanie do przyjęcia i tworzenia kultury w rodzinie”, w którym podkreślił, że kultura odgrywa coraz większą rolę we współczesnym świecie, a człowiek współczesny pozostaje bardziej pod wpływem otaczającej go kultury, w tym mediów, niż pod wpływem ideologii czy koncepcji filozoficznych, których najlepszy czas wydaje się, że już dawno przeminął. Ksiądz profesor podjął próbę analizy fenomenów kulturowych, które mają za zadanie transformację natury ludzkiej w osobę, we wspólnotę osób i kształtowanie świata na korzyść człowieka. W tym celu prelegent najpierw zarysował tło współczesnej kultury, która pozostaje w dużej mierze pod wpływem konsumizmu, lansując bardziej „towarową formę życia” niżli – jak być powinno „osobową formę życia”. Największym wyzwaniem konsumpcjonizmu jest komercjalizacja kultury, czyli między innymi redukcja jej do rodzaju „supermarketu” czy też redukcja religijnych przekonań, symboli i wartości do przedmiotów konsumpcji. Konsumeryzm religijny jest płytkim i narcystycznym poszukiwaniem duchowych doświadczeń, przeskakiwaniem z jednej tradycji w drugą w celu zaspokajania swych wewnętrznych potrzeb. Jest traktowaniem religii jako towaru. Komercjalizacja religii powoduje oderwanie wiary od praktyk, gdzie symbole, wierzenia, a nawet dyscypliny duchowe stają się ulotnymi obiektami kulturowymi wykorzystywanymi w zależności od subiektywnych pragnień. Konsumeryzm lansuje nade wszystko kulturę popularną, która co prawda posiada swoje wartości, ale nie wyczerpuje wszystkich aspiracji człowieka. Mówca chciał zatem pokazać, na czym polega wychowywanie do kultury wysokiej i jaką rolę w tym względzie winna odegrać rodzina. Owo wychowywanie winno przeciwstawiać się relatywizmowi kulturowemu, bronić autorytetów, promować słuszny system wartości, a także przeciwstawiać się powrotowi epoki bezrozumu i braku problematyki metafizycznej w kulturze współczesnej.

Następnym prelegentem była p. dr Małgorzata Duda (Wydział Nauk Społecznych UPJPII, Kraków), która przedstawiła wykład „W obronie rodziny współczesnej – wskazania duszpasterskie” i wskazała, że współczesna rodzina przeżywa kryzys i to we wszystkich wymiarach aktywności życiowej. Ten kryzys na niespotykaną dotąd skalę przekłada się na patologizację życia społeczno-politycznego. Wśród wielu przyczyn stojących u podstaw destrukcji życia wewnątrzrodzinnego wskazuje się zagubienie w świecie wartości (relatywizm moralny), osłabienie relacji pokoleniowych, rywalizację między członkami rodziny, nastawienie na indywidualizm, wygórowane potrzeby, trudności w znalezieniu pracy. Oczywiście tych przyczyn jest o wiele więcej. Dopuszczenie zmian w definiowaniu, czym jest rodzina, jak rozumie się małżeństwo, kim jest człowiek – stanowią największe niebezpieczeństwo. Przywrócenie właściwej optyki patrzenia na podstawę małżeństwa i rodziny, na człowieka jako dzieła Stwórcy oraz pierwszeństwa człowieka nad wszystkimi rzeczami, z których korzysta, którymi się posługuje i które jeszcze wytworzy, zdają się być najważniejszymi. W procesie przywracania rodziny społeczeństwu, Kościół katolicki ma nadal pierwszorzędną misję do spełnienia. Niestety, wydaje się, że podobnie jak państwu brak polityki prorodzinnej, tak Kościołowi w Polsce brak silnego, nowoczesnego duszpasterstwa w odniesieniu do rodzin; nowoczesnego, bo opartego na prawdzie, którą zawiera Księga Rodzaju o stworzeniu człowieka na obraz i podobieństwo Boże. W tym duchu pani doktor przedstawiła wskazania dla duszpasterstwa rodzin przełomu wieków, z uwzględnieniem stanu obecnego rodziny, demograficznych prognoz oraz możliwego kierunku oddziaływania duszpasterskiego, z uwzględnieniem zróżnicowanego zaangażowania religijnego osób, stanowiących parafię.

Z kolei p. mgr Dorota Skrzyniarz (wiceprezydent Miasta Tarnowa) zaprezentowała „Systemowe działania Miasta Tarnowa wspomagające wychowanie w rodzinie” Pani prezydent przedstawiła podejmowane przez Miasto Tarnów działania służące wspomaganie wychowania w rodzinie, z zastosowaniem podejścia systemowego. Z uwagi na subregionalny charakter Tarnowa jako ośrodka także usług edukacyjnych zasięg oddziaływania wychowawczego blisko 80 tarnowskich placówek, do których uczęszcza blisko 21 tysięcy uczniów, wykracza daleko poza granice miasta. Oferta edukacyjna jest zróżnicowana, stwarza możliwości rozwoju dla uczniów o różnym poziomie przyswajania wiedzy, zabiegając o wyrównanie ich szans, rzetelnie przygotowuje do dalszych etapów kształcenia. Wspomaganie przez Miasto procesów wychowawczych wypełnianych przez rodzinę ma charakter systemowy, dzięki czemu w sposób ciągły i w miarę możliwości kompleksowy realizowanych jest wiele przedsięwzięć. Działaniem cyklicznym, prowadzonym od dziewięciu lat, jest organizowanie pod patronatem Prezydenta Tarnowa spotkań/konferencji, na bazie których zbudowano platformę łączącą przedstawicieli różnych sektorów życia społecznego, umożliwiającą dialog w płaszczyznach oświata – Kościół, kultura, zdrowie, instytucje pra-

wa, media. W ramach spotkań prowadzona jest diagnoza sytuacji wychowawczej i edukacyjnej oraz identyfikowane są kierunki działań i priorytety do współpracy. Wnioski płynące ze spotkań wykorzystywane są przy określaniu przez Prezydenta Tarnowa priorytetów edukacyjno-wychowawczych na poszczególne lata szkolne. Nową formą współpracy, stworzoną z troski o młode pokolenie, stanowią konferencje i spotkania warsztatowe różnych instytucji z radami rodziców przedszkoli i szkół. Realizując nałożone zadania, samorząd Tarnowa opiera się na strategiach sektorowych obejmujących zakres zagadnień polityki społecznej, przyjmowanych na okresy wieloletnie. Charakter taki mają między innymi zamierzenia w dziedzinie pomocy społecznej oraz zdrowia. Ważnym dla władz miasta obszarem oddziaływania wychowawczego jest problematyka rodzin dysfunkcyjnych. Dzięki dobrej współpracy z Kościołem, przy wielu tarnowskich parafiach prowadzone są świetlice profilaktyczne, których działalność dotowana jest przez Miasto. Samorząd wspiera również działalność Młodzieżowego Ośrodka Rozwoju Społecznego – nowatorskiej placówki prowadzonej przez Stowarzyszenie „Siemacha” w pobliżu wielkiego tarnowskiego centrum handlowego. W zamierzeniach jest doskonalenie wypracowanych form współpracy oraz tworzenie nowych, odpowiadających wyzwaniom szybko zmieniającego się otoczenia. Zadania takie wpisują się w kierunki rozwoju Tarnowa na najbliższe 10 lat, ujęte w „Strategii rozwoju miasta Tarnowa do 2020 r.” – dokumencie strategicznym opracowanym w magistracie i aktualnie poddawany konsultacjom społecznym.

Po wystąpieniach prelegentów nastąpiła dyskusja oraz dopowiedzenia i uzupełnienia zarówno uczestników konferencji, jak i głoszących wykłady. Interesującym poszerzeniem poruszanych podczas konferencji zagadnień był między innymi głos w dyskusji ks. mgr. lic. Ryszarda Biernata (doktorant WTST, Tarnów), który jako duszpasterz pracował przez 13 lat we Francji – zaprezentował panoramę sytuacji religijnej rodziny we Francji i pastoralnych propozycji kard. J.M. Lustigera oraz próbował to skonfrontować z obecną sytuacją i kondycją rodziny w Polsce. Po zakończeniu dyskusji organizator konferencji, ks. J. Stala, dokonał podsumowania, wskazując na nagłą potrzebę niejako na nowo „odkrycia” nauki społecznej Kościoła oraz fachowości i kompetencji w przygotowaniu duszpasterzy i pracujących na rzecz rodziny i edukacji, zwłaszcza edukacji religijnej, do podejmowania wcześniej trafnie zdiagnozowanych i zaplanowanych systemowych działań w tym względzie. Połączenie sił i środków wszystkich podmiotów wychowawczych będzie bardziej skuteczne w pomocy rodzinie w realizowaniu jej zadań, w byciu zdrową częścią społeczeństwa polskiego i Kościoła w Polsce.

Ks. Józef Stala